

DE CERCLE CATHOLIQUE of DE KATHOLIEKE KRING

door Raymond VANCRAEYNES

De aanleiding tot deze bijdrage was eigenlijk de vraag, die mij door iemand werd gesteld, of ik weet had van het bestaan van een kapel in de Weststraat, nu Adolf Buylstraat genoemd. Ja, ik had daarover wel iets gelezen, maar precieze inlichtingen daarover kon ik toch zomaar niet voor de vuist geven.

In zijn onvolprezen driedelig werk over de huizen en hun bewoners in de Adolf Buylstraat, behandelt Jean-Marie BEKAERT het huis nr. 44, waarin achtereenvolgens 1° het Godshuis De Drie Conynghen (1707-1772), 2° het Burgerlijk Hospitaal (1772-1874) en 3° het Hotel van de Katholieke Kring (1874-1921) waren gevestigd (1). Hij geeft ook een plattegrond uit 1768-1769, dus uit de tijd dat het Godshuis daar gevestigd was, waarop duidelijk te lezen staat "capelle met sijn sale", waarvan de vermoedelijke zijkant op de Weststraat uitkwam (2).

De kapel zal er ongetwijfeld geweest zijn vanaf de stichting van het Godshuis in 1707.

De "Cercle catholique d'Ostende" werd gesticht op 22 januari 1868 in het "Hôtel du Rhin" dat volgens de Zeewacht gelegen was op het Sint-Pietersplein en reeds afgebroken was in 1921 (3). Dat "Hôtel du Rhin" is dus niet het "Pavillon du Rhin", dat op de zeedijk stond bij de huidige Parijsstraat. Misschien is het wel het "Hôtel de la Cour du Rhin", vaag gesitueerd in "Section du Port" (4) waaronder wellicht het Sint-Pietersplein ondergebracht werd. Nader onderzoek is hier vereist.

De stichter en eerste voorzitter van de Cercle was Louis COUCKE (+ 25 februari 1874) en de benaming schijnt oorspronkelijk geweest te zijn "Cirkel der Goede Vrienden". Ander stichtend lid en nadien voorzitter was Aimé DESMET (+ 16 januari 1894). Bij de stichtende leden vinden we verder nog Adrien VAN DER HEYDE (+ 10 augustus 1897) en Charles DUBOIS (+ 11 december 1908) (5). Ik vermoed dat deze laatste de vader was van Kanunnik Karel DUBOIS, de stichter van de K.S.A. (Katholieke Studenten Actie) in het bisdom Brugge.

Pas twee jaar na de stichting verhuisde de vereniging in 1870 naar een ander lokaal, nu gelegen in de Kaaistraat, later de danszaal "Hooizolder" (6). De benaming was nu in het Frans "Cercle des Bons Amis".

In 1874 werd door het bestuur van de Burgerlijke Hospitalen een nieuw gebouwencomplex in gebruik genomen, gelegen op terreinen van de oude stadsvestingen, in de Godshuizenstraat, nu Edith Cavellstraat. De kapel van het nieuw hospitaal werd op 29 oktober 1874 ingewijd door Mgr. FAICT, bisschop van Brugge (7).

Op 4 maart 1874 had het bestuur al beslist het gebouw in de Weststraat, dat buiten gebruik ging gesteld worden, openbaar te verkopen en te verdelen in 7 kavels met de mogelijkheid ze deels of alle samen te voegen. De definitieve toewijzing door notaris Aimé LIEBAERT had plaats op 22 juli 1874 in de afspanning Sint-Sebastiaan, in de Sint-Sebastiaanstraat 32. Alle de 7 kavels, met een gezamenlijke oppervlakte van 995,81 vierkante meter werden samen verkocht aan Henri DANNEEL, huistimmerman, tegen 65.000 frank. Hij verklaarde onmiddellijk te handelen in naam van een groep van 7 priesters, met name 1) Petrus BRULOIS, pastoor van de Hazegrasparochie, 2) Camillus BANCKAERT, onderpastoor aldaar, 3) Petrus TAHON, 4) Leopold Victor VANDEROUGSTRAETE, 5) Leopold SOENENS, 6) Joannes VERPOORT, 7) Firmin TOYE, alle vijf laatstgenoemden, onderpastoors van de grote kerk (8). Die werkwijze werd vaak toegepast voor de aankoop van onroerende goederen bestemd voor gebruik door kerkelijke organisaties. Het geld

werd meestal ter beschikking gesteld door onbekende weldoeners. De zeven priesters waren de eigenaars en als er één stierf, ging de eigendom over op de zes overige, enz. De langstlevende mocht er vrij over beschikken.

Volgens het grondplan bij de verkoopakte gevoegd was de lengte van de gevel kant Weststraat 22,43 m en kant Sint-Sebastiaanstraat 28,95 m; de afstand tussen beide evenwijdig lopende straten bedroeg 37,86 m. Het verschil in gevellengte in beide straten is het gevolg van de aanwezigheid van een trapeziumvormige uitsprong, palend met de grote basis aan de Sint-Sebastiaanstraat. Uit de vergelijking van dit grondplan uit 1874 met een grondplan een eeuw vroeger opgemaakt (9) blijkt dat er al verscheidene verbouwingen binnen waren gebeurd.

Die aankoop door de geestelijkheid gedaan in 1874 moet gezien worden in het kader van de uiterst gespannen sfeer die toentertijd te Oostende, en elders in het land, heerste tussen de katholieken en de liberalen, die in 1878 zou uitlopen op de (eerste) schoolstrijd. De stad zegde toen het contract op met de bisschop voor het inrichten te Oostende van middelbaar onderwijs. Het college moest de stadsgebouwen ontruimen op de hoek van de Kerkstraat en de Ooststraat en vestigde zich toen op de Keizerskaai (nu Vindictivelaan) in het Hôtel du Commerce (10).

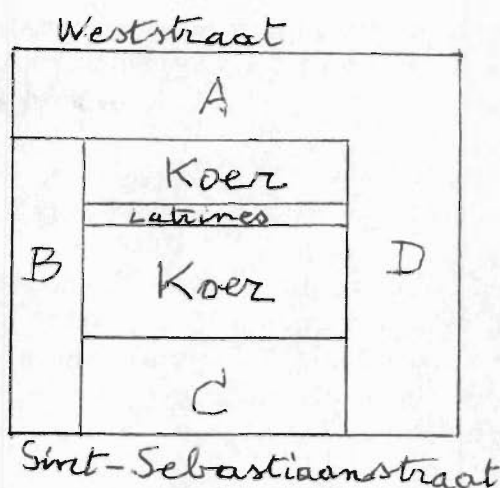
Ook de Zusters van de H. Jozef moesten het schoolgebouw verlaten, dat hun door de stad ter beschikking was gesteld in de Witte Nonnenstraat, ingevolge een beslissing van de gemeenteraad genomen op 7 augustus 1876. De zusters wisten niet waar naartoe en konden hun aanwezigheid nog verlengen tot 8 september 1877. Door tussenkomst van hun directeur Constant THOMA, die een zoon was uit een goeude Oostendse familie, konden ze terecht in een deel van de gebouwen van de Cercle catholique (11). Ongetwijfeld werden in het afgelopen jaar 1876-1877, met het oog op de vestiging van de school, verscheidene aanpassingswerken aan de gebouwen van de Cercle uitgevoerd.

Hoe de gemoederen in die jaren opgehitst waren wordt treffend geïllustreerd door een brief, die door de voorzitter Aimé DESMET van de Cercle catholique, medeondertekend door de secretaris A. STAESSENS, aan de bisschop van Brugge Mgr. FAICT werd gestuurd op 9 juni 1881. Het bleek dat de militaire en de stedelijke harmonie al sinds 3 jaar hun medewerking weigerden aan de processies (de Zeewijding en de H. Sacramentsprocessie). De Cercle had daarop besloten een eigen fanfare op te richten die al na 3 maanden een aubade aan de bisschop kon geven. Sindsdien was de vereniging verder gaan bloeien en, zo luidt het in de brief, ze heeft de fameuze liberale stadsharmonie tenietgedaan. Ze telt amper nog 14 uitvoerders tegen 42 voor onze fanfare. We willen ze nu een militair kostuum geven. We hebben al veel stortingen ontvangen en vragen bij deze dat ook de bisschop daartoe zou willen bijdragen (12). Of dat effectief gebeurd is weet ik niet.

Toen in 1887 een verzekeringscontract tegen brand afgesloten werd, werden de gebouwen van de Cercle catholique geschat op 82.000 frank (13). Uit dat contract bleek toen dat nu slechts één derde van de gebouwen eigendom was van dezelfde groep priesters, met uitzondering evenwel van Leopold Victor VEROUGSTRAETE, die op 9 januari 1882 als pastoor van Oudenburg was overleden. Waarom het nu slechts om één derde van de gebouwen ging is waarschijnlijk het gevolg van transacties die kunnen gebeurd zijn bij de vestiging van de school in die gebouwen. Bewijzen daaromtrent heb ik niet kunnen vinden.

In deze brandpolis komt een nauwkeurige beschrijving voor van de toenmalige gebouwen en het gebruik ervan, vergezeld van een vrij onnauwkeurige plattegrond zoals hierbij geschetst. Het deel A was een bakstenen gebouw bedekt met dakpannen, gelegen in de Weststraat nr. 38, en deels onderkelderd; het gebouw telde twee verdiepingen, met een balkon op de eerste verdieping en een zolder voorzien van mansardekamers, verzekerd voor 35.000 frank.

Het deel B was de westelijke vleugel achter het voorgebouw, opgetrokken in baksteen met één verdieping en een pannendak, en gaf uit op de Sint-Sebastiaanstraat met een uitgang op het gelijkvloers. Langs de kant van het voorgebouw was daar een keuken en de rest van het gelijkvloers was school en bibliotheek. Op de eerste verdieping was er boven de keuken een appartement dat met een deur toegang verleende naar het hotel en langs de andere kant tot een grote kamer dienend als klas voor de kinderen, gevolgd door een klein kamertje. Dat deel B werd op 11.000 frank geschat.

Het deel C was een gebouw met bewoonde kelders en met twee verdiepingen. Het gelijkvloers en de twee verdiepingen waren klaslokalen. Ze werden bereikt vanuit de Sint-Sebastiaanstraat langs de zijvleugel B en langs de oostelijke zijvleugel D, waar de kapel was. Tot dat deel C behoorde ook de koer die diende als speelplaats, en waar ook de sanitaire installaties waren. Dat deel C was verzekerd voor 18.000 frank.

De oostelijke vleugel D tenslotte bestond uit de kapel met een toegang vanuit de Weststraat. Die kapel had een oksaal met toegangstrap, een harmonium, een communiebank, een houten altaar, stoelen, geschilderde glasramen, kerkornamenten, gewijde vaten en gewaden voor de eredienst. Bovenop was er een houten klokkentorentje belegd met zink. Het verzekerde bedrag was eveneens 18.000 frank.

De Cercle catholique liet elk jaar, in het begin van de maand november, in de grote kerk een rouwdienst opdragen tot zielenrust van de overleden leden. Daartoe werd een zwartomlijste uitnodiging verstuurd aan de leden waarop de lijst werd afgedrukt van al de overleden leden sinds de stichting in 1868. De uitnodiging van 5 november 1891 (14) laat ons weten dat de voorzitter toen advocaat Jules CARBON was en de secretaris Edouard MASSENHOVE. De lijst bevat 42 namen van overleden leden uit bekende Oostendse families, met datum van overlijden. De uitnodiging van 1 november 1909 (15) werd ondertekend door de toenmalige voorzitter Hendrik DESMET (+ 26 januari 1921) en de secretaris François DE VOS. H. DESMET was tevens ook voorzitter van de Kerkfabriek van SS. Petrus en Paulus en voorzitter van het Sint-Vincentiusgenootschap. De lijst der overledenen bevat nu 93 namen waaronder mijn grootvader Ferdinand DE CEUNINCK (+ Oostende 15 december 1907).

Op 26 december 1893 kon de Cercle catholique haar 25-jarig bestaan vieren met een banket en een symfonisch concert o.l.v. B. BORREY (16).

We kunnen ons ook de vraag stellen waarvoor de kapel in dat gebouw van de Cercle catholique gebruikt werd. Ongetwijfeld stond ze ter beschikking van de leerlingen en de zusters van de school die daar les gaven. Anderzijds blijkt ook dat ze vóór de eerste wereldoorlog regelmatig gebruikt werd voor de bijeenkomsten van de Congregatie van de jonge dochters die toen uit een Vlaamse en een Franse congregatie bestond (17). Er werden ook nadien gehouden voor de overleden leden van de beide congregaties.

Tijdens de eerste wereldoorlog hernam de Vlaamse congregatie haar vergaderingen op zondag 13 december 1914 om 17 uur. Werd het gebouw nadien opgeëist door de Duitsers? In elk geval hernam de Vlaamse congregatie haar vergaderingen op zondag 13 juni 1915 om 17 uur, nu in de kapel van de Arme Klaren in de Marie Hofstraat. Hier werd er schade aangebracht door het

bombardement van 16 november 1916 (18). Waarschijnlijk als gevolg van die gebeurtenissen wordt later weer vermeld dat de vergaderingen in dezelfde kapel herbeginnen op 11 maart 1917.

Op zaterdag 29 juli 1917 werd de kapel van de Weststraat weer geopend voor de goddelijke diensten. 's Avonds vanaf 17 uur zal er biecht gehoord worden door de eerwaarde heren COLENS en DOSSAER, en vanaf zondag zullen er H. Missen gelezen worden om 7, 8 en 10 uur.

De grote kerk werd zwaar getroffen door de hevige beschieting van 22 september 1917. Voor de goddelijke diensten moest uitgeweken worden naar de kapel van de Weststraat, naar de Dominicanenkerk in de Christinastraat en naar de Kapucijnenkerk. De grote kerk kon pas weer in gebruik genomen worden op 23 december 1918, twee dagen vóór de eerste Kerstdag na de Wapenstilstand (19).

De Vlaamse congregatie was ondertussen opnieuw begonnen in de kapel van de Weststraat op zondag 5 mei 1918 om 18.30 u. Op donderdag 30 mei 1918 om 8 uur greep daar ook de Plechtige Communie plaats gevolgd door een plechtige hoogmis om 11 uur en het lof om 19 uur. 's Anderendaags om 9 uur werd de mis van dankzegging gecelebreerd, alles in dezelfde kapel (20).

Na de Wapenstilstand op 11 november 1918 kon het gewone leven weer stilaan hernomen worden. De Vlaamse congregatie der jonge dochters begon opnieuw op 26 januari 1919 steeds in de kapel van de Weststraat. Deken Achille CAMERLYNCK hield daar nog Franstalige sermoenen onder het lof van de Franse congregatie op maandag 8, vrijdag 11 en maandag 15 december 1919. Nog in december 1926 werd er een triduum met Frans sermoen gepredikt ter gelegenheid van het feest van O.L.V. Onbevlekt (8 december) in de kapel van de Weststraat. In april 1934 worden er gedurende vijf opeenvolgende dagen geestelijke oefeningen gehouden voor de congreganten, nu in de kapel van de Sint-Sebastiaanstraat. Het zal hier wel om dezelfde kapel gaan, nu alleen te bereiken van uit de Sint-Sebastiaanstraat. Ik meen dat daar in de jaren zeventig het museum voor religieuze kunst gevestigd was. Niet alleen de congreganten maar alle jonge dochters werden opgeroepen om aan die geestelijke oefeningen deel te nemen. Ook in juli 1935 en in mei 1937 werden in die kapel dergelijke bijeenkomsten gehouden (21). Verder nauwkeurig onderzoek kan misschien aan het licht brengen wanneer het gebruik van die kapel heeft opgehouden.

De Cercle catholique was echter al sinds 1921 verhuisd naar een gebouw op de Grote Markt, hoek Brabantstraat, eertijds het "Grand Hôtel de l'Empereur". Het was architect DEREERE die de verbouwing uitvoerde en de nieuwe lokalen van de Cercle werden ingewijd op 28 mei 1921 onder het voorzitterschap van Jules VANDERMEULEN. Het was nog altijd een hotel-restaurant, nu onder de naam "Patria Hotel", de thuishaven van de Christen Middenstand. In mei 1940 brandden onder de Duitse bommen praktisch alle gebouwen af rond de Grote Markt. De zwartgeblakerde muren werden nog in de zomer 1940 omvergehaald. Na de oorlog werd het Hotel Patria herbouwd en de Christen Middenstand, nu: Unizo, heeft er nog altijd zijn lokalen.

Jules VANDERMEULEN was ook de stichter op 28 januari 1907 van de handbooggilde Willem Tell langs de Torhoutsesteenweg bij de Hoge Bareel, naast de latere tramremise. Na de eerste wereldoorlog bleef de schieting nog bestaan tot in de jaren dertig, maar het lokaal van de schutters was in de Patria. Ere-voorzitter van de schuttersclub in de jaren twintig was (mijn oom) Alfons DECEUNINCK, reder ter visserij van de rederij ASPESLAGH-DECEUNINCK (vanaf 1923 de N.V. "Pêcheries Ostendaises", opgedoekt in 1930). Op 20 februari 1927 schonk hij aan de club de schaal "A. Deceuninck" en werd bij dat feestelijk gebeuren bedankt voor zijn mildheid (22).

Veel leden van de Patria waren ook aandeelhouder in "Ons Huis". Dat was niet alleen de naam van een samenwerkende vennootschap van een zeer groot aantal personen uit de katholieke middens van Oostende, gesticht op 2 augustus 1920, maar ook de naam van een gebouw in de Jozef II straat,

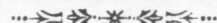
eertijds het "Hôtel Saint Georges", dat op 16 december 1920 werd aangekocht door die aandeelhouders. Het werd uitgebaat als hotel-restaurant en het was tevens het lokaal van de Katholieke Vlaamse Burgersbond. In de jaren 1920-1935 werd daar een belangrijke culturele activiteit ontplooid, ook door het Davidsfonds. De plaatselijke afdeling van de Vlaamse Toeristenbond (V.T.B.) werd daar gesticht op maandag 12 november 1923 (23). In de feestzaal werden voorstellingen gegeven door de eigen toneelkring; voordrachtavonden over allerlei onderwerpen werden georganiseerd; persoonlijk heb ik daar nog een goochelavond bijgewoond. Er bestond ook een eigen muziekkorps "de Kunstvrienden" met 45 muzikanten o.l.v. H. DE RIDDER, dat bij gelegenheid, zoals bij verkiezingen, op straat te zien was. De voorzitter was Arthur TEMPERE, drukker op de hoek van de Kapellestraat en de Ooststraat. De proost was Henri BOTTELIER, onderpastoor van de Grote Kerk en rector van de Kapucijnenkerk.

Het Onze-Lieve-Vrouwecollege kreeg in de jaren dertig zo een grote toevloed van leerlingen dat de toenmalige principaal BUTAYE met een begerig oog naar de gebouwen van "Ons Huis" uitkeek. Al tijdens het schooljaar 1935-1936 werden de trimestriële afroepingen in de ruime feestzaal van "Ons Huis" gehouden. Tijdens het schooljaar 1936-1937 werd de feestzaal met de grond gelijk gemaakt en een nieuw Klein College (= de lagere voorbereidende afdeling) verrees daar uit de grond met een nieuwe feestzaal half ondergronds, die in vergelijking met de feestzaal van "Ons Huis" een grote tegenvaller was (24).

VERWIJZINGEN

- (1) BEKAERT J.-M. Huizen en mensen in de Adolf Buylstraat (1604-1990), 3 delen. Zie deel 3, p. 862-883.
- (2) Bibliotheek Universiteit Gent. Handschriftenzaal, HS 3385 / D. Ost 579.
- (3) De Zeewacht, 7 mei en 4 juni 1921.
- (4) VAN HYFTE I. Overnachten te Oostende 1851-1860. De Plate, 28^e jg. nr. 4, 1999, p. 94.
- (5) Archief O.L.V. College. Necrologie. Uitnodiging tot de jaarlijkse zielenmis voor de afgestorven leden op maandag 8 november 1909 in de SS. Petrus en Pauluskerk, met naamlijst en datum van overlijden van de leden sinds de stichting van de Kring.
- (6) Zie noot 3 en SLEEKs Ary. Oude Oostendse afspanningen, danszalen, cafés chantants, p. 71
- (7) Archief Bisdom Brugge (A.B.B.). B136, Acta Episcopatus 1874, p. 399.
- (8) R.A. Brugge. Notariaat. Depot notaris GHYOOT 1944. Notaris Aimé LIEBAERT (1845-1885). Bundel 41, akte nr. 5833 van 24 juni 1874.
- (9) A.B.B. Plan van het hospitaal van Oostende uit de 18e eeuw.
- (10) VANCRAEYNEST R. en DE GROEVE A. Onze-Lieve-Vrouwecollege Oostende 1842-1992, p. 68-69.
- (11) MELIS M. (?). Zuster ILDEPHONSE. Geschiedenis van de Zusters van de H. Jozef. De Zeewacht van 1, 11 en 18 juni 1938.
- (12) A.B.B. Parochies Oostende F271.
- (13) Archief SS. Petrus en Pauluskerk.
- (14) Bibliotheek Universiteit Gent. Handschriftenzaal HD 3385 / D. Ost. 177.
- (15) Zie noot 5.
- (16) Bibliotheek Universiteit Gent. Handschriftenzaal HS 3385 / D. Ost. 177.
- (17) Archief SS. Petrus en Pauluskerk. Agenda van de Goddelijke Diensten.
- (18) ELLEBOUDT A. en LEFEVRE G. Oostende onder de Duitse bezetting 1914-1918, p. 221.
- (19) Idem, p. 261.
- (20) Zie noot 17.
- (21) Idem.
- (22) De Zeewacht, 26 februari 1927.
- (23) De Zeewacht, 10 november 1923
- (24) VANCRAEYNEST R. en DE GROEVE A. o.c., p. 155-157.

MENU

HUITRES ROYALES
POTAGE A LA JULIENNE

HORS - D'ŒUVRE

BOUCHÉES A LA REINE, SAUCE BÉCHAMELLE

RELEVÉS

JURBOT, SAUCE CAPRES
FILET DE BŒUF A LA JARDINIÈRE

ENTRÉES

RIS DE YEAU A LA RICHELIEU

LÉGUMES

CHICORÉES DE BRUXELLES A LA CRÈME

ROTS

DINDONNEAUX TRUFFÉS

FROIDS

HOMARDS, SAUCE MAYONNAISE

ENTREMETS

GATEAU PÉLISSIER

GLACES

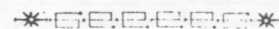
FRUITS, --- DESSERTS.

PROGRAMME

DU

CONCERT DE SYMPHONIE

sous la Direction de M. B. BORREU

- 1 MARCHÉ MILITAIRE CLUYTENS
- 2 OUVERTURE DE L'OPÉRA MARTHA FLOTOW
- 3 POLKA POUR PISTON * * *
- SOLISTE M. BRJELMAN.
- 4 J'Y PENSE, GAVOTTE EILENBERG
- 5 A IR VARIÉ POUR SAXOPHONE. . . * * *
- SOLISTE M. CHAPEL.
- 6 LA CZARINE, MAZURKA RUSSE . GANNE
- 7 LE TROUVÈRE, FANTAISIE . . VERDI
- 8 TOROTSKO, Morceau Caractéristique MICHIELS
- 9 VENEZIA VALSE DESORMES

26 Décembre 1893.

Bibl. Univ. Gent. Handschriftenzaal. HS. 3825. Documenten over Oostende.
D. Ost 177. Viering 25-jarig bestaan van de Cercle catholique 1868-1893

CERCLE CATHOLIQUE

D'OSTENDE.

D. 011 176
Ostende, le 5 Novembre 1891.

*Lundi prochain, à 10 1/2 heures du matin, sera célébré,
en l'église des S.S. Pierre & Paul, un Service Funèbre
pour le repos de l'âme de nos Confrères défunts.*

*Nous vous prions de bien vouloir honorer cette cérémonie de
votre présence et de vous souvenir dans vos prières de nos amis
regrettés.*

Agissez, M..., l'assurance de nos sentiments distingués.

LE PRÉSIDENT,
JULES CARBON, avocat.

LE SECRÉTAIRE,
E. MASSENHOVE.

Chez Dubois-Vanpoelvoorde.

T. S. V. P.

Cercle Catholique

LUNDI 8 Novembre à 10 heures du matin, il sera célébré en l'Eglise des SS. PIERRE & PAUL, un service funèbre pour le repos de l'âme de nos Confrères défunts.

Nous vous prions de bien vouloir honorer cette cérémonie de votre présence et vous souvenir dans vos prières de l'âme de nos amis regrettés.

Agréez, M. , l'assurance de nos sentiments distingués.

POUR LE COMITÉ

LE PRÉSIDENT,

H. DESMET.

LE SECRÉTAIRE

FR. DE VOS.

Ostende le 1 Novembre 1909.

t. s. v.

Bibl. Univ. Gent. Handschriftenzaal. HS. 3385. Documenten over Oostende
 D. Ost. 177. Viering 25-jarig bestaan van de Cercle catholique 1868-1893.

Vóór 1914 zien we in de voorname Weststraat, langs de rechterkant, het imposant gebouw met fronton "Hotel van den Katholieken Kring", "Hôtel du Cercle catholique".

In het Interbellum op het Wapenplein, lezen we op de gevel van het groot gebouw op de hoek van de Brabantstraat, op een groot bord boven de dakgoot "Hotel" "Katholieke Kring" "Cercle Catholique" en op de gevel "Restaurant" "Patria Hotel".

Het Wapenplein in de jaren tachtig. Behalve de kiosk, allemaal nieuwe gebouwen. Het gebouw links is het herbouwde Patria Hotel. Buiten de reclames kunnen we op de gevel alleen "Middenstand" onderscheiden.